

Itsenäisyyspäivän ekumeeninen juhlanjumalanpalvelus Helsingin tuomiokirkossa sunnuntaina 6.12.2020

Saarna: piispa Matti Repo, Tampereen hiippakunta

Julkaisuvapaa 6.12.2020 klo 13.00

Valon vapauttamat

Evankeliumi Johannes 8: 31–36

Niille juutalaisille, jotka uskoivat häneen, Jeesus sanoi: ”Jos te pysytte uskollisina minun sanalleni, te olette todella opetuslapsiani. Te opitte tuntemaan totuuden, ja totuus tekee teistä vapaita.” He vastasivat hänelle: ”Me olemme Abrahamin jälkeläisiä, emme me ole koskaan olleet kenenkään orjia. Kuinka voit sanoa, että meistä tulee vapaita?” Jeesus vastasi: ”Totisesti, totisesti: jokainen, joka tekee syntiä, on synnin orja. Orja ei pysy talossa ikuisesti, mutta poika pysyy. Jos Poika vapauttaa teidät, te olette todella vapaita.”

Itsenäisyyspäivänä palaa monilla ikkunoilla kaksi kynttilää. Tänään sytytetään myös kaksi adventtikynttilää. Kynttilöillä on oma voimansa. Kun pieni liekki syttyy, huomio kiinnittyy siihen eikä pimeyteen. Tänä vuonna joudumme viettämään itsenäisyyspäivää tavallista pienemmällä joukolla ja vähemmin juhllisuuksin. Monin paikoin Suomea on koko adventin ajaksi määrätty kokoontumisrajoituksia. Ehkä ne vievät jotain pois juhlan tunnelmasta. Toisaalta ne voivat auttaa keskittymään olennaiseen. Pienenpieni virus muistuttaa, ettei elämä ole ihmisen täysin hallittavissa. Mutta eteenpäin mennään siinä toivossa, että kaikista ongelmista voi selvitä. Toivo antaa voimaa tavoitella parempaa, turvallisempaa ja oikeudenmukaisempaa huomista. Sekä itsenäisyyspäivän että adventin sisältönä on menneen muistaminen ja uuteen ojentautuminen.

Päivän evankeliumissa Jeesuksen kuulijat eivät ymmärtäneet tätä. Heille riitti, että he uskoivat jo kerran saaneensa valon. Mitä siihen olisi lisättävää? He olivat syntyisensä perusteella tyytyväisiä ainutlaatuisen asemaansa kansojen joukossa, varmoja etuoikeudestaan saada olla Jumalan erityisen huomion kohteena. Heille oli lottovoitto saada syntyä Aabrahamin jälkeläisiksi.

Itsenäisyyspäivänä syttyvät kynttilät myös Suomen sankarihaudoilla. Seppeleitä lasketaan kaatuneiden muistoksi. Vaikka nyt käy jo pieneksi se joukko, joka koki sodan kauhut, heidän sukupolvensa koettelemukset ovat tulleet keskeiseksi osaksi itsenäisen Suomen kertomusta. Ne välittyivät myös seuraaville polville ja antoivat taustan muutokselle, jossa maamme nopeasti kehittyi köyhästä, apua tarvitsevasta maasta pitkälle teollistuneeksi, korkean elintason maaksi. Nyt Suomi osallistuu koko maanosan tulevaisuuden luomiseen kansainvälisenä vaikuttajana.

Suomalaisilla on useita kärkisijoja maailman kansojen vertailuissa. Meillä on rauhalliset olot, vakaa hallinto, kansalaisten oikeudet, korkea koulutus, terveydenhuolto ja pitkä eliniän odotus. Suomalaiset ovat onnellisia ja yhteiskuntaansa koossa pitäviä rakenteita kunnioittavia. Tänä vuonna olemme päässeet maailmanlaajuisesta pandemiastakin vähemmällä uhreilla kuin moni muu Euroopan maa.

Lieneekö elämä Suomessa ollut koskaan niin turvattua kuin nykyisin? Toki parannettavaakin on. On työttömyyttä, asunnottomuutta, osattomuutta. On sukupolvien yli periytyvää moniongelmaisuutta, päihderiippuvuutta, väkivaltaisuutta ja rikoskierteitä. Maassa on elinvoimaltaan heikkeneviä alueita ja väestöltään vahvistuvia kasvukeskuksia, kumpiakin omine ongelmineen. On hyvinvoinnin tasaamisen tarvetta ja oikeudenmukaisen taloudellisen voiton jakamisen tarvetta. On huoltosuhteen heikkenemistä

työtä tekevien määrän uhatessa jäädä paljon aiempaa pienemmäksi. Suomen ongelmat ovat pienoiskoossa samat kuin Euroopassa, jopa koko maailmassa. Lisäksi vastakkainasettelut kärjistyvät siinä, mitä ylipäätään pidetään oikeana ja tavoiteltavana. Kotoisia ongelmia on vaikea käsitellä riittävällä yksimielisyydellä, puhumattakaan laajoista, monimutkaisista ja globaaleista ongelmista.

Kumpi on tärkeämpi kysymys: Miten olemme tulleet tähän? Vai: miten menemme tästä eteenpäin? Molemmat ovat tarpeen, mutta kumpaakin voidaan kysyä eri näkökulmasta. Jos huomio kiinnitetään ainoastaan siihen, missä on puutteita, alkaa mieli askaroida pettymysten parissa ja etsiä niihin syyllisiä. Sellaisia löytyy helposti eri tavoin ajattelevista tai toimivista tai vain eri näköisistä ihmisistä, oli sitten kysymys politiikasta, kielestä tai uskonnosta. Aletaan valita maalitauluja, joihin voi kohdistaa enemmän tai vähemmän peiteltyä ylenkatsetta ja halveksuntaa. Sitä ilmaistaan julkisissa puheissa, kirjoituksissa ja varsinkin sosiaalisessa mediassa. Lyhyen askelen päässä alhaisista sanoista ovat alhaiset teot.

Toisin tapahtuu silloin, kun huomio kiinnitetään siihen hyvään, mitä on jo saavutettu. Silloin mieli alkaa nähdä myönteisiä mahdollisuuksia parempaan ja etsiä yhteistyökumppaneita tulevaisuuden tekemiseen. Yhteinen elämä ei onnistu riitelemällä vaan rakentamalla. On hyväksyttävä, että niin Suomen kuin maailman parempi huomina edellyttää omien intressien yhteen sovittamista muiden, eri tavoin ajattelevien ja toimivien kanssa. Sillä tavoin selvittää myös nyt käsillä olevasta koronapandemian koettelemuksesta. Vaikka ei voida kokoontua eikä kätellä, ei syleillä sukulaisia eikä matkustaa muille maille, voidaan silti ymmärtää, että elämä on yhteinen ja vastuu yhteinen.

Olennaista on elää keskinäisessä luottamuksessa. Me emme valinneet omia vanhempiamme yhtään sen enempää kuin he omia esivanhempiaan. Se, että olemme itse juuri tässä, on monimutkaisten muiden yhteensattumien tulos. Mutta se, millaisessa yhteiskunnassa elämme, ei ole sattuman tulos. Ei myöskään se, millaiseksi se kehittyy.

Suomalaisilla on paljon yhdistäviä tekijöitä, jotka vahvistavat heidän keskinäistä tasa-arvoaan sekä sitovat heitä kulttuurisesti toisiinsa, kuten yhteinen peruskoulutus, harvinainen kieli, yleinen asevelvollisuus ja myös yhteinen enemmistöuskonto. Usko Jumalaan on ollut tärkeä voiman antaja vaikeina aikoina. Kristinusko on sukupolvesta toiseen läpäissyt suomalaisten elämää ja vaikuttanut yhdistävänä siteenä; jollei aina jokaisen ikiomana uskonnon harjoittamisena, kuitenkin jonkinlaisena elämän kaikille aloille ulottuvana kulttuurisena taustasäteilynä. Se on tuottanut hyviä tuloksia ihmisten keskinäisenä luottamisena ja lähimmäisten kunnioittamisena. Mutta pysyvätkö sellaiset voimassa, jos taustavaikutus heikkenee?

Jeesuksen kuulijat närkästyivät, kun heille luvattiin vapautta, jonka totuus lahjoittaa. Miten se voisi tulla vapaaksi, joka ei koskaan ole ollut kenenkään orja? On vaikea vapautua sellaisesta, minkä kahleita ei näe. Jeesus puhuu synnin orjuudesta, mutta kyse ei ole pikku paheista vaan vahvemmassa orjuuttajasta.

Synti tarkoittaa kokonaisvaltaista voimaa, joka pitää ihmisiä otteessaan. Se turmelee niin yksilöiden kuin yhteisöjen elämää. Se taivuttaa ihmistä pyörimään itsensä ympärillä, halveksimaan heikkoja, tavoittelemaan yliotetta ja tekemään toisista omien päämääriensä välikappaleita. Tällaista orjuuttajaa on vaikea tunnistaa, sillä se asuu ihmisen sisäpuolella. Sisäisestä orjuuttajasta on vaikea vapautua. Siitä ei saada voittoa aseina, poliittisin päätöksin eikä kaupankäynnin. Siitä vapauttaa vain Jumalan Poika, Jeesus Kristus. Sen hän tekee valaisemalla ihmisen uskon, toivon ja rakkauden lahjoilla.

Kun ihminen kokee Jumalan armoa, hän vapautuu synnistä. Usko avaa hänet muutokselle. Ylimielisyys sulaa nöyryydeksi. Syyttely vaihtuu arvostamiseen. Kilpailu korvautuu yhteistyöllä. Tulevaisuuden toivo vahvistuu, ja parempaa huomista aletaan luoda keskinäisessä rakkaudessa.

Tunnustakaamme yhteinen kristillinen uskomme.